

Ústavný vývoj USA

Original 13 British Colonies

Vyhlásenie nezávislosti

- Vyhlásenie nezávislosti USA – Právo vyhlásiť nezávislosť odvodené z prirodzeného práva a Božích zákonov.
- Vyhlásenie deklarovalo, že „všetci ľudia sú stvorení ako sebe rovní, že sú obdarení svojím Stvoriteľom istými nescudziteľnými právami, že medzi tými sú život, sloboda a sledovanie (osobného) šťastia“
- vlády sa ustanovujú na zabezpečenie týchto práv, pričom svoju moc odvodzujú od súhlasu tých, ktorým vládnu (suverenita ľudu) Vyhlásenie

Vyhlásenie nezávislosti

- Keď sa nejaká vláda stane zhubnou pre tieto ciele, má ľud právo ju zmeniť alebo zrušiť a ustanoviť novú vládu (právo na odpor).
- Výpočet krívd, ktorých sa dopustila britská koloniálna moc voči svojim severoamerickým kolóniám.
- Vyvodenie záveru – v nadväznosti na deklarované princípy – vyhlásiť nezávislosť Spojených štátov amerických od Veľkej Británie.
- Vyhlásenie nezávislosti – začiatočný bod ústavného vývoja USA. V USA dodnes súčasťou platného práva.

Články Konfederácie

- prvá ústava USA – Články Konfederácie (The Articles of Confederation), prijatá Kongresom v novembri 1777, účinná od 1781.
- USA v období platnosti Článkov Konfederácie – konfederácia (medzinárodnoprávne, nadštátne spojenie štátov, nie zložený štát)
- Najvyšší orgán konfederácie – Kongres, zložený zo zástupcov štátov. Každý štát – 1 hlas v Kongrese
- v najdôležitejších veciach prijímanie uznesení Kongresu kvalifikovanou väčšinou (9 z 13 štátov)

Články konfederácie

- Výbor štátov - mohol byť zvolený na obdobie prestávky medzi zasadnutiami Kongresu (za každý štát 1 delegát. Predseda s titulom prezident).
- v Článoch Konfederácie absencia ustanovení o výkonnej moci
- súdna právomoc obmedzená na riešenie sporov medzi jednotlivými štátmi
- nemožnosť ústrednej moci ukladať dane, ako aj regulovať obchod medzi štátmi a zahraničný obchod

Ústava USA

- Ústava USA (Constitution of the United States of America) – v súčasnosti najstaršia platná písaná ústava nezávislého štátu na svete
- inšpirácia pre veľký počet ústav iných štátov – asi najväčší vplyv na ústavy latinskoamerických štátov (prezidentská forma vlády)
- ideové zdroje Ústavy USA: diela európskych mysliteľov + vlastná koloniálna tradícia politického a právneho myslenia, zohľadňujúca miestne severoamerické špecifiká

Ústava USA

- štátne zriadenie USA – federácia (zložený štát) s del'bou právomocí medzi federálne inštitúcie a orgány jednotlivých členských štátov
- del'ba moci v podobe jej trojdelenia na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc
- prezidentská forma vlády, vychádzajúca z trojdelenia štátnej moci, doplnená o systém brzd a protiváh (*checks and balances*) medzi jednotlivými mocami a ich zložkami.

Ústava USA

- Štruktúra Ústavy USA vychádza z trojdelenia štátnej moci. Skladá sa zo siedmich článkov, členených na oddiely + ústavné dodatky (v súčasnosti 27).
- Prvý článok – úprava federálnej zákonodarnej moci, ktorá je zverená Kongresu Spojených štátov.
- Druhý článok – úprava federálnej výkonnej moci, zverenej prezidentovi USA.
- Tretí článok – úprava postavenia a právomocí federálnych orgánov súdnej moci, ktorými sú Najvyšší súd USA a federálne súdy zriadené Kongresom.

Ústava USA

- Štvrtý článok – úprava postavenia štátov USA v rámci federácie
- Piaty článok – úprava procesu zmeny a doplnenia ústavy
- Šiesty článok – okrem iného ustanovuje prednosť Ústavy USA a federálneho práva pred zákonmi jednotlivých štátov federácie.
- Siedmy článok – úprava procesu ratifikácie Ústavy USA

Ústava USA

- Zmeny a doplnenia Ústavy USA sa realizujú prostredníctvom prijímania ústavných dodatkov. Kongres môže navrhnúť dodatky k ústave, keď to uznajú za nevyhnutné dve tretiny jeho oboch snemovní, alebo ak o to požiadajú dve tretiny zákonodarných orgánov jednotlivých štátov. Kongres môže kvôli tomu zvolať zjazd zástupcov štátov (Convention). Dodatky sa stanú súčasťou ústavy, ak ich schvália tri štvrtiny zákonodarných orgánov štátov alebo konventy v troch štvrtinách štátov

Zákonodarná moc

- Snemovňa reprezentantov – princíp proporcionality
- Senát – princíp parity

Výkonná moc

- Výkonná moc na federálnej úrovni – zverená prezidentovi USA.
- Voľby prezidenta – Prezident USA je volený spolu so svojím viceprezidentom v dvojstupňových voľbách:
 - prvá (rozhodujúca) fáza – občania USA volia v priamych voľbách voliteľov prezidenta a viceprezidenta
 - druhá fáza (viacmenej formalita) – volitelia volia prezidenta a viceprezidenta USA (vyžaduje sa nadpolovičná väčšina – 270 z 538 hlasov voliteľov).

Súdna moc

- Súdna moc na federálnej úrovni – zverená Najvyššiemu súdu a nižším federálnym súdom zriadeným Kongresom.
- Sudcovia Najvyššieho súdu menovaní do funkcie prezidentom USA so súhlasom Senátu, pričom svoju funkciu vykonávajú doživotne.
- Najvyšší súd – súdna kontrola ústavnosti zákonov, ako aj konaní orgánov zákonodarnej a výkonnej moci.
- Nižšie stupne sústavy federálnych súdov v USA: odvolacie súdy a obvodné súdy.